

מראי מקומות- בבא בתרא ק'

ב"ד הפקר הוא רק דב"ד יכולים להפקיר הנכסים מראובן, אבל אינם יכולים להקנות הנכסים לשמעון. וכבר האריכו האחרונים להוכיח דלא כדברי ר' יונה, אלא דע"י הפקר ב"ד הפקר גם יכולים להקנות לזוכה, ואינו צריך לעשות מעשה קנין אחר, ואכמ"ל בזה.

(ד) **משום חביבותא דאברהם... כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו- ע' בריטב"א** דמשמע דמפרש שהם ב' פירושים שונים, דמשום חביבותא דאברהם היינו טעם בפנ"ע, דמראה לאברהם עי"ז חביבות, דהודיעו שנתן לו מתנה. ועוד פי' פירוש אחר, שיהא נוח לכבוש. ופי' דכדי נוח לכבוש או כמש"כ הרשב"ם, שיהי' להם פתחון פה ולא יהיו נחשבים כגזלנים, א"נ שלא יפסדו זרעו ע"י עונותיהם, ושלא יוכל שטן לקטרג. עוד כ' דלפי רבנן אברהם לא קנאה בהילוך אלא בדיבור, דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט [וצ"ע למה זה נחשב אמירה לגבוה, אם לא דכוונתו דאמירתו על ידי גבוה, או דרשות אברהם הי' חשיב באיזה בחינה כרשות הקדש, וצ"ע בזה]. עוד כ' דאברהם החזיק באהלו באיזה מקום, והא קיי"ל דמכר לו עשר שדות בעשר מדינות, כיון שהחזיק בא' מהן קנה כולם, וא"כ שפיר קנה הכל.

(ה) **הואיל ונעשה להילוך נקנה בהילוך- יש לעי',** איך קונה ע"י הילוך, איזה מעשה קנין הוא זה. וע' בקצות (קנ"ג, סוס"ק ג') דכ' להוכיח מכאן, דאף לפי שיטת הראב"ד (מכירה א', ט"ו) ועוד ראשונים דאכילת פירות לא מהני להיות קנין חזקה, כל זה הוא רק לגבי עיקר קנין הקרקע, אבל לקנות עכ"פ לגבי השתמשות זה גופא, שפיר יכול לקנות. ולכן, אף דע"י הילוך אינו יכול לקנות הקרקע לפי שי' זו, מ"מ עכ"פ יכול לקנות הקרקע כלפי הזכות ללכת שם. **אולם ע' בנתיבות** (קצ"ב, ו', ד"ה ולפעד"נ) דכ' דמה שהשכיל של כרמים נקנה ע"י הילוך, היינו משום דגופו נהנה ע"י ההילוך, ולכן שפיר מהני להיות חזקה (וכמו הא דאמר' לעיל [נג:]). דמציע מצעות קונה, וכמש"כ הרשב"ם כאן). ויוצא נפק"מ בין הקצות והנתיבות אם יכול לקנות הקרקע לגמרי ע"י הילוך, כיון

(א) **וטעמא מאי, וכו'- ע' במלחמת** (מט. בדפיו) שנתקשה בזה, וגם מה שהק' הגמ' אח"כ רבים במאי קנו לה, שהרי הדין הוא דמחילה בטעות כלפי הרבים הוי מחילה, וא"כ מה הק' וטעמא מאי. וביאר דבאמת סוגיין לא מיירי ברבים דוקא, וקנ' הגמ' הוא, האם כל יחיד כמו הרבים דיכול לברור לעצמו דרך. וע"ז תי' הגמ' דכמו דאמר' במצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו, שדרך הרבים להסתלק כך לצדיק (וללכת אף דלא הוי רה"ר ממש), וכיון דאחזוק אחזוק, אף כאן בהני דר"א, הואיל וברשות ירדו, אסור לקלקלו עליהם.

(ב) **ור"א רבים במאי קנו לה- הק' המהרש"א,** השתא דלא מוקמינן בשאבדה לו דרך, א"כ לכא' הדרה קנ' הגמ' לעיל, דרבים גזלנים הם, לדוכתי', וא"כ למה הק' רק במאי קנו לה, הו"ל להק' טפי מזה, דהא גזלנים ניהו, וכמו שהק' לעיל. ותי' דלמאי דאמר' השתא דטעמא דמתני' משום דמצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו, דהיינו דמדשתק להם מחיל להם, ממילא איכא למימר דשפיר אינם גזלנים, אלא דעכ"ז יש להק', הרי מחילה אינה קנין, וא"כ במאי קנו לה.

(ג) **במאי קנו לה- הק' השטמ"ק בשם ר' יונה,** למה ק' רק על ר"א, הרי לכא' גם על ר' יהודה גופי', דאמר דמצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו, ג"כ יש להק', רבים במאי קנו לה. ותי' די"ל דבאמת הרבים לא קנו לי', אלא דמ"מ אסור לקלקל ולצער הרבים. אבל ר"א מדינא קאמר, דנעשה הדרך של הרבים, וא"כ שפיר הק' הגמ' איך קנו לי'. אבל עכ"ז הק', מהו קנ' הגמ', הרי לכא' לפי ר"א מה שהרבים קונה לה הוא מדין הפקר ב"ד הפקר. ותי' ד"אין אדם זוכה ע"י הפקר עד שיחזיק ויקנה, וכל היכא דאמר' הפקר ב"ד הפקר, בעל הנכסים איבד זכותו על על ידי הפקר ב"ד, והרי הן כדבר שאינו שלו, ויש רשות לחבירו להחזיק בו ברשות ב"ד, אבל אינו זוכה בו בדבור ב"ד עד שיחזיק. וחידוש גדול חידש לנו ר' יונה בזה, דכל הדין הפקר

(ח) **א"כ אף בשבת מותר לעשות כן- פי' הרשב"ם**, מאחר שלא היו עושין אלא עמידות ושיבות, ולכן שפיר יכולים לעשות כן בשבת. ולא ביאר מה בא לאפוקי, מה יהיו עושין שיהי' באמת אסור בשבת. ופי' הר"י **מיגש**, "כלומר, אם אין אומרים הספד אלא עמדו יקרים עמודו ובמושב היו אומרים שבו יקרים שבו, אבל הספד לא יהו אומרים במעמדות ובמושבות שלו", א"כ מהו האיסור בשבת. ומבואר מדבריו דהמקום לאסור הי' אם יהי' הספד, דזה באמת אסור בשבת. והריטב"א כ' דרבנן סברי דהיו אומרים שם צידוק הדין וכיוצא"ב, וזה באמת יהי' אסור בשבת.

(ט) **בית הקברות בשבת מאי בעי- פי' הריטב"א**, משום דסתם קברותיהם היו חוץ לתחום.

(י) **דאמטיוהו בין השמשות- פי' הרשב"ם**, ולאחר שהחשיך הי' להם לעשות מעמד ומושב בחזירתן, דאכתי יום ראשון קרינן ב', דהא באנינות הלילה הולך אחר היום, כדאי' דאנינות לילה דרבנן. וע' **בנמוקי יוסף** (מט. בדפיו) שפי' שהי' ק' להרשב"ם, דכיון דאין עושין המעמדות והמושבות אלא ביום ראשון, א"כ יום ראשון בשבת היכי משכחת לה, הרי אין קוברין בשבת. וע"ז תי' הרשב"ם דנראה מהא דאונן אסור בקדשים בלילה שלאחר הקבורה, אף דאינו אסור אלא ביום ראשון, דעל כרחך בדיני אנינות הלילה הולך אחר היום, ולכן שפיר שייך יום ראשון, היכא דקברו בערב שבת.

דהקרקע עביד להילוך, דלפי הקצות אינו נקנה אלא להילוך, ולפי הנתיבות נקנה לגמרי. וע' **בשטמ"ק בשם ר' יונה דכ'** דהיכא דהקרקע עומד רק להילוך, אז יכול לקנות הקרקע לגמרי ע"י הילוך, אפי' כדי לזורעו, וכדברי הנתיבות. ועוד כ' דהיכא דרוצה לקנות שביל בשדה, דאינו עומד להילוך, אז אינו יכול לקנות אלא ע"י קנין גמור, רק שיכול לקנות הזכות ללכת ע"י הילוך גרידא, דהא ודאי זכייט ההילוך נקנה בהילוך, וזה לכא' משמע כדין של הקצות, אף אם לדברי ר' יונה אין שייך כאן בסוגיין.

(ו) **משום פגם משפחה- פי' הרשב"ם**, גנאי הוא להם שאין לקרוב שלהם מקום קבורה, הלכך אמור רבנן לישקול דמי וליהדר. וע' **בסמ"ע** (חו"מ ר"ז, ט"ו) דפי' דמה דצריכין להחזיר לו ממונו, היינו משום שאין הלוקח יכול ליהנות כלל מהקבר, וא"כ נמצא דלא לקח כלום, וודאי צריכין להחזיר הממון. משא"כ לגבי מקום הספדו ובית מעמדו, הגם דיכולים לעשות מעמדות ולהספיד שם, מ"מ כיון שיכול לעשות תשמישין שלו אחר שתספדוהו שם, ואינם יכולים למנעו, ממילא בכה"ג אין צריכים להחזיר לו מעותיו, שהרי סכ"ס עדיין יש לו הנאה ממנו, ונמצא דמקחו מקח.

(ז) **אין פוחתין משבעה מעמדות ומושבות למת- פי' הרשב"ם**, בחזירתן מן הקבר הולכין מעט, ויושבין לנחם האבל או להרבות בצער על המת וכו', ועומדין והולכין מעט, וחוזרין ויושבין מעט, וכו'. והעיר התורת חיים, דלכא' מלשון הרשב"ם משמע שלא עמדו אלא כדי ללכת מיד אל מקום אחר לישיב שם כדי להרבות בצער ובכי. וא"כ, אמאי נקט מעמדות, הול"ל אין פוחתין מז' מושבות למת, וודאי צריכין להעמיד לחלק בין המושבות, אבל בעצם אין המעמדות כלום. ולכן פי' דבבית המעמד היו עומדין, ואומרים דברי קינות והספד, ואח"כ היו יושבים באותו מקום עצמו, ואומרים דברי הספד, וכן עשו ז' פעמים. וכ' דכן כ' הרמב"ם בהל' אבל (פרק י"ב).